

DEVA HOLDİNG SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU

2021

İçindekiler

Rapor Hakkında	6-7
Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO'nun Mesajı	8-9
DEVA Hakkında	10-15
- Bir Bakışta DEVA	10
- Misyon, Vizyon ve Değerlerimiz	11
- Finansal Performans	12
- Hissedarlar ve Bağlı Ortaklar	13
- COVID-19 ve DEVA	14-15
Kurumsal Yönetim	16-21
- Etik İlkeler	16
- İç Denetim ve Risk Yönetimi	17
- Sürdürülebilirlik Yaklaşımı ve Yönetimi	18
- Öncelikli Konularımız	18-19-20
- Paydaş İletişimi	21
Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme	22-24
- Ar-Ge ve İnovasyon	22
- DEVARGE	22
- Dijitalleşme	23
- Sorumlu Tedarik Zinciri	24
- Fikrî Mülkiyet Hakları	24
- Veri Güvenliği ve Gizliliği	24

Yenilikçi Ürünler	25
- Ürün Güvenliği ve Kalitesi	25
- Etik Pazarlama	25
- İlaça Erişim	25
Çalışma Hayatı	26-29
- Yetenek Yönetimi	26
- Eğitimler	27
- Yeni Yeteneklerin Çekilmesi	27
- Çalışan Bağlılığı ve Mutluluğu	29
- İş Sağlığı ve Güvenliği	29
Çevresel Sorumluluk	30-33
- Çevresel Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi	30
- Sera Gazı İzleme ve Kurumsal Karbon Ayak İzi Çalışmaları	31
- Enerji Yönetimi	31
- Su ve Atık Su Yönetimi	32
- Atık Yönetimi ve Sıfır Atık	33
Ekler	34-38
- Kurumsal Üyelikler Listesi	34
- Performans Tabloları	34-38
- Sosyal Performans Göstergeleri	34-35-36
- Çevresel Performans Göstergeleri	37-38
- GRI Tablosu	38-43

Rapor Hakkında

DEVA Holding A.Ş. (DEVA) olarak kurulduğumuz 1958 yılından bu yana işimizi sürdürülebilir bir şekilde yapmaktayız. Sürdürülebilirlik performansımızı paylaşmak üzere hazırladığımız bu rapor ile çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) konularındaki performansımıza ve şirketimizdeki iyi uygulama örneklerine yer vermekteyiz.

Rapordaki sayısal performans DEVA'nın 01.01.2021 - 31.12.2021 tarihleri arasındaki Türkiye operasyonlarını kapsarken; uygulama ve projeler, tüm DEVA operasyonlarını içermektedir. Ayrıca geçmiş üç senelik performans verileri de paylaşılmaktadır.

Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative - GRI) tarafından yayımlanan GRI Standartları: 'Temel' (core) seçeneğiyle uyumlu hazırlanan bu raporda DEVA ve paydaşları için önceliği bulunan konulara yer vermekteyiz.

Rapora dair tüm soru ve görüşlerinizi **surdurulebilirlik@deva.com.tr** adresi üzerinden iletebilirsiniz.

Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO'nun Mesajı

Değerli Paydaşlarımız,

Küresel ölçekte arz ve talep kaynaklı enflasyon temasının ön planda olduğu 2021 yılını geride bıraktık. Tedarik zincirindeki aksamalar ve enerji arz fiyatlarındaki artışlar, tüm dünyada enflasyonun yükselmesine neden olan önemli faktörler olarak öne çıktı. Diğer yandan, salgın ile dijitalleşmenin hızlanması tüm sektörleri derinden dönüştürmeye devam ediyor. İş süreçlerinde verimliliği artıran dijitalleşmenin şirketlerin çevresel etkisini azalttığını görüyoruz. Özellikle kaynak verimliliğini artırarak doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı hafifleten bu trend, enerjinin de etkin olarak yönetilmesiyle iklim kriziyle mücadelede katkıda bulunabiliyor.

Sektörleri farklı şekillerde etkileyen bu trendler, ilaç sektörü için de fırsatlar barındırıyor. DEVA olarak salgın ve diğer riskleri, başta finansal ve operasyonel olmak üzere farklı kategorilerde değerlendiriyor, risklerin etkin yönetilmesi ve fırsata çevrilmesi için çalışıyoruz. İlaç sektöründe faaliyet gösteren bir şirket olarak, sağlıklı ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etme sorumluluklarımızı da göz önünde bulundurarak portföyümüze her yıl yeni ürünler katarak tedavi alanlarımızı genişletiyoruz. 2021 yılında da pandemi ve diğer gelişmelere rağmen ürün portföyümüzü büyütmeyi başardık;

solunum, kardiyoloji, oftalmoloji, hematoloji ve onkoloji alanlarında çok sayıda yeni ürün ve formu tıbbın hizmetine sunduk. Yerli bir ilaç firması olarak, çok sayıda alanda tedavi-etkin maliyetlerle sunduğumuz değer katan eşdeğer ürünlerimizle sağlık ekonomisine olumlu katkı sağlamak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. IQVIA kutu verilerine göre 2021 yılında kutu bazında %5,0 pazar payı ile 2.sırada, TL bazında ise %2,7 pazar payı ile 6. sırada yer aldık.

DEVA olarak sağlıklı bir gelecek için üretirken, çevresel sorumluluklarımızı da göz önünde bulundurarak kaynaklarımızı en verimli şekilde kullanmak için çaba gösteriyoruz. Günümüzde yarattığımız değerın sürdürülebilir bir şekilde gelecek nesillere aktarılmasını önemsiyoruz. Bu sebeple, sürdürülebilirlik konularını önceliklendirmek ve odaklanacağımız konuları sıralamak için bir analiz gerçekleştirdik. İç ve dış paydaşların görüşünü aldığımız, küresel trendleri incelediğimiz bu analiz ile Ar-Ge ve inovasyon, ilaca erişim, iklim krizi gibi paydaşlarımızı ve işimizi etkileyen sekiz konuyu önceliğimiz olarak belirledik. Gelecek dönemde de bu konulara odaklanacağız.

Ar-Ge ve inovasyona yaptığımız yatırım sürdürülebilir büyümemizin temelini oluştururken

şirketimize sektörel rekabet avantajı sağlıyor. Öte yandan Ar-Ge yatırımları, yarattığımız toplumsal ve çevresel değerlerde anahtar bir rol oynuyor. Tüm Ar-Ge faaliyetleri dahilinde yönettiğimiz DEVARGE ekibi 2021 yılında 382 çalışana ulaştı ve ciromuzun %8'ini Ar-Ge'ye ayırdık.

DEVA olarak 2.600'den fazla kişiye istihdam sağlıyor ve kapsamlı üretim tesislerimizle faaliyet gösteriyoruz. Üretimimiz her yıl artarken farklı ürün ve ürün formları için yatırımlarımız devam ediyor. Ancak sadece DEVA olarak değil, tüm değer zincirimizle gelişmek istiyoruz. 2021 yılı itibarıyla 1.300 kadar yabancı ve yerli tedarikçi ile çalışıyoruz. Ayrıca Almanya ve İsviçre gibi ilaç sektöründe referans alınan ülkelerde ihracat operasyonlarımızı artırdık ve 2021 yıl sonu itibarıyla uluslararası pazarlarda 60'tan fazla ülkede 900'ün üzerinde ürün ruhsatına ulaştık.

İlaç sektöründeki öncü konumumuz itibarıyla faaliyetlerimizde sorumlu bir çevre yönetimi benimsiyoruz. Bu kapsamda, tüm iş süreçlerimizden kaynaklanan çevresel etkimiz ölçülmekte, değerlendirilmekte ve bu etkiyi azaltmak için başta enerji, karbon ve atık yönetimi olmak üzere uygulama ve projelerimizi geliştirmeye devam ediyoruz. Enerjide verimliliği arttırmak ve toplam

sera gazı salınımlarını hesaplayıp azaltmak için yeni teknolojilerin uygulanmasına yöneliyoruz. Atık buhar geri kazanımı, LED armatür kullanımı ve iş sağlığı güvenliği ve çevre uygulamalarında yazılım sistemlerinin kullanılarak kaynak tüketiminin azaltılması gibi konulara odaklanıyoruz. Bunların yanı sıra, kaynak verimliliğini artırmak için su tüketimini azaltacak filtrasyon ve aktif karbon sistemlerini hayata geçiriyoruz. Ayrıca atık konusunda sıfır atık hedefi ile hareket ediyoruz. 2021 yılı itibarıyla "Sıfır Atık" belgelendirme süreçlerini tamamlamış bulunmaktayız. ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi standardı çerçevesinde uluslararası standart ve yasal mevzuata uygun şekilde faaliyetlerimiz sürdürülmeye devam etmektedir.

2021 yılı performansımızı paylaştığımız, öncelikli konular üzerinden yarattığımız değeri ortaya koyduğumuz sürdürülebilirlik raporumuzu sizlerle paylaşmaktan memnuniyet duyuyoruz. Raporun hazırlanması başta olmak üzere sürdürülebilirlik yolculuğumuzda bizleri destekleyen ve emeği geçen tüm paydaşlarımıza teşekkürlerimi iletiyorum.

Philipp Haas

Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO

DEVA Hakkında

Bir Bakışta DEVA

DEVA olarak 1958 yılında başladığımız faaliyetlerimize bugün Türkiye'nin köklü ilaç üreticilerinden biri olarak devam etmekteyiz. Ana faaliyetimiz olan beşeri ilaç ve ham madde üretimi ve pazarlamasının yanı sıra; veteriner ilacı, kolonya ve tıbbi ampül üretimi de gerçekleştirmekteyiz.

Küresel ölçekte herkesin sağlıklı bir yaşama erişebilmesi amacıyla, yenilikçi ve farklı ürünleri yüksek kaliteli bir deneyim ile sunmayı, rekabet alanlarında dev ilaç markaları yaratarak müşterilerimizin ilk tercihi olmayı hedeflemekteyiz. Her yıl yeni tedaviler sunmayı ve ürün çeşitliliğimizi sürekli olarak zenginleştirmeyi amaçlamaktayız. Güncel olarak ürün portföyümüzde onkolojiden kardiyojiye, solunum sisteminden oftalmolojiye 14 farklı terapötik alanda yaklaşık 600 ürün bulunmaktadır. Çerkezköy ve Kartepe'deki üretim tesislerimizin yıllık 578 milyon kutu ilaç üretim kapasitesi mevcuttur.

Hastaların ihtiyaç duyabilecekleri ilaçlara ulaşmasını

kolaylaştırmak amacıyla araştırma ve geliştirme çalışmalarına ağırlık vermekteyiz. Ödüllü DEVARGE Merkezi'nde, yetkin DEVA çalışanları, ileri teknolojiye sahip laboratuvarlarda ve üretim sahalarında katma değeri yüksek ve yenilikçi ürünler geliştirmektedir. Bütün üretim tesisleri Avrupa GMP (Good Manufacturing Practice - İyi Üretim Uygulamaları) uygunluk onayı altında faaliyet göstermektedir. İlave olarak Kartepe üretim tesisinin US FDA (Food and Drug Administration-Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi) uygunluk onayı bulunmaktadır. Hali hazırda 50'den fazla ülkeye ilaç ve ilaç ham maddesi ihracatı gerçekleştirmekteyiz. Aralarında ABD, İsviçre ve Almanya gibi ülkelerin de yer aldığı 60'tan fazla ülkede 900'ün üzerinde ürün ruhsatına sahibiz.

Misyon, Vizyon ve Değerlerimiz

Misyonumuz

Küresel ölçekte sağlıklı yaşama herkesin erişebilmesi amacıyla, yenilikçi ve farklı ürünleri yüksek kaliteli bir deneyim ile sunmak için varız.

Vizyonumuz

Rekabet ettiğimiz alanlarda dev ilaç markaları yaratarak ilk tercih olmak.

Değerlerimiz

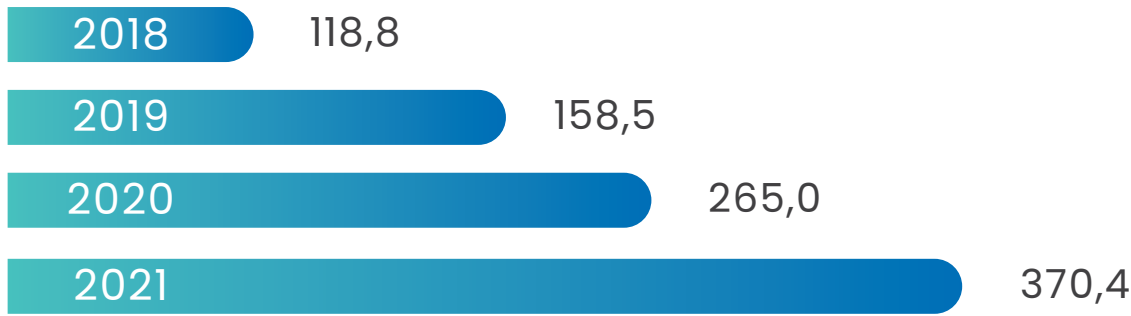
- Zorluklara karşı dayanıklılık
- Sorumluluk üstlenmek
- Değişime ve gelişime açıklık
- Güvenilirlik
- İnsan odaklılık
- Takım çalışması

Finansal Performans

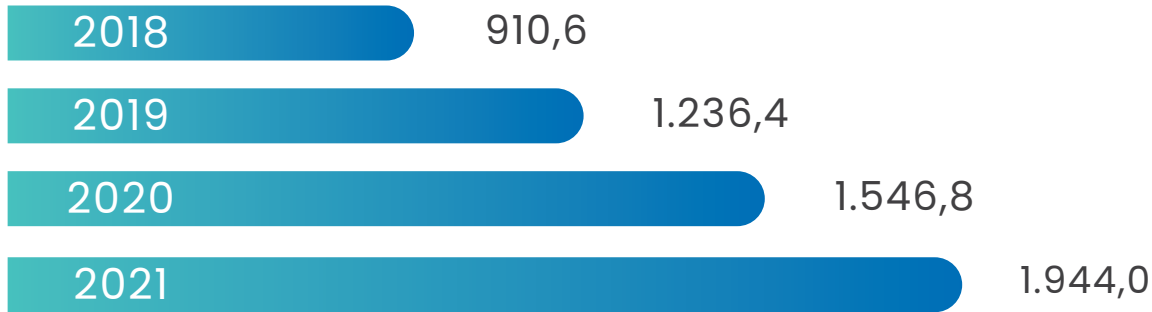
Toplam Yurt İçi İlaç Satışları (Milyon Kutu)

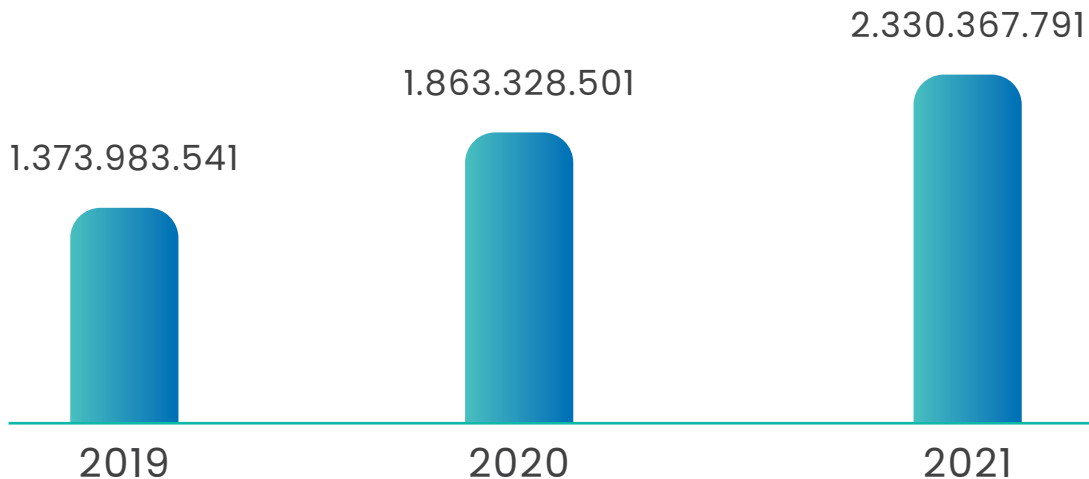
Toplam İhracat (Milyon TL)

Toplam Yurt İçi İlaç Satışları (Milyon TL)

Gelirler (TL)

Hissedarlar ve Bağlı Ortaklar

Beşeri ilaç üretimi ve pazarlaması, ilaç aktif maddeleri ve veteriner ilaçları konusunda faaliyet gösteren ve merkezi Lüksemburg'da bulunan EastPharma Sarl şirketi, DEVA'nın %82,20 pay oranıyla ana hissedarı konumundadır.

EastPharma Sarl şirketi, aynı zamanda, Türkiye ilaç sektöründe faaliyet gösteren Saba İlaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin de %99,99 oranında ana hissedarıdır.

EastPharma Ltd.

EastPharma S.a.r.l.

DEVA Holding A.Ş.

A Grubu

Direkt Kontrol %74,00

B Grubu

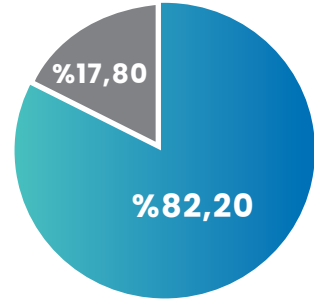
Direkt Kontrol %72,00

C Grubu

Direkt Kontrol %82,20

EastPharma Ltd. DEVA'yı bünyesinde bulundurmakta olup A, B ve C grubu hisselerine sahiptir.

Hissedar Yapısı (C Grubu Hisseler)

■ EastPharma S.a.r.l.

■ Diğer Hissedarlar

Saba İlaç, DEVA Holding'den fason hizmeti satın almakta, bu kapsamda DEVA, Saba ürünlerini fason olarak üretmekte ve depolamaktadır. DEVA Holding Ar-Ge merkezi, Saba İlaç'a da Ar-Ge hizmeti vermektedir. Bu çerçevede

DEVA, Saba ürünlerine ilişkin çalışmalar ve pilot üretim gerçekleştirmektedir. DEVA'dan mali, idari ve pazarlama ve tanıtım hizmetleri satın alan Saba İlaç'ın ürünlerinin yurt dışı satışını da kısmen DEVA yürütmektedir.

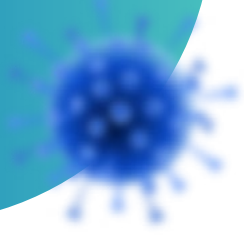
Bağlı Ortaklıklar

Ürünlerin yurt dışında satış ve dağıtımını Yeni Zelanda'da Devatis Ltd, Almanya'da Devatis GmbH, İsviçre'de Devatis AG, Amerika'da Devatis Inc., Meksika'da Devatis de Mexico, S.De RI. De.Cv ve Avustralya'da Devatis Pty Ltd,

Kanada'da Devatis Canada Inc. şirketleri üstleniyor. Yurt dışında bulunan şirketlerin kontrolü (%100 hisse) DEVA'ya aittir.

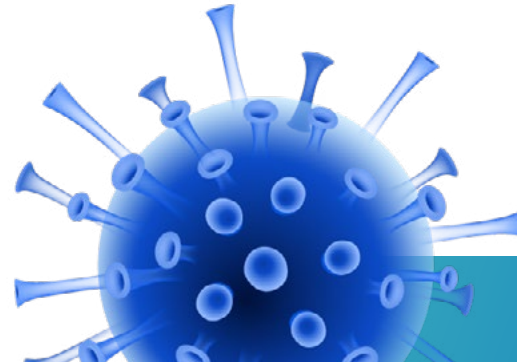
Bağlı Ortaklıklar	Kurulma Nedeni	Lokasyon	Hisse (%)
DEVATIS LTD	Beşeri-tıbbi ve veteriner ilaçların dağıtımının yapılmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur.	Yeni Zelanda ve Avustralya	% 100
DEVATIS GmbH		Almanya	% 100
DEVATIS AG		İsviçre	% 100
DEVATIS INC.		ABD	% 100
DEVATIS DE MEXICO, S.DE RL. DE		Meksika	% 99,99
DEVATIS PTY LTD		Avustralya	% 100
DEVATIS CANADA INC.		Kanada	% 100

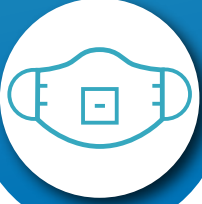
COVID-19 ve DEVA

COVID-19 salgını DEVA için finansal ve operasyonel riskler barındırmaktadır. Salgının getirdiği belirsizlikler ürün maliyeti, verimlilik, üretim zamanlaması ve kapasitesi ve ayrıca küresel tedarik zinciri gibi konularda hissedilmektedir. Yaşanabilecek iş gücü kaybı ve dönemsel olarak bazı ürünlerin satışında görülen olumsuzluklar da bu risklerin arasında yer almaktadır. DEVA olarak özellikle tedarik zincirinde görülen aksamalar için önlemler almaktayız. Bu kapsamda, yüksek stok seviyeleri ile hareket etmekte, çalışanların yetkinliklerini artırarak farklı departmanlarda esnek olarak çalışabilmelerini sağlamaktayız.

Salgın ile mücadele için bir hazırlık ekibi oluşturulmuştur. Bu ekip, alınacak tedbirlerle ilgili çalışmaları yürütmek, hijyen ve temizlik konularında gerekli çalışmaları üstlenmek, kurum içi ve kurum dışı iletişimi koordine etmek ve acil durum planını güncellemek gibi görevler üstlenmektedir. Ekip içerisinde Tesis Direktörleri, İnsan Kaynakları ve Gelişim Direktörü, Kalite Operasyonları Direktörü, Üretim Planlama ve Lojistik Direktörü ve İş Sağlığı, Güvenliği ve Çevre Müdürü yer almaktadır. Bu üyelerin yanı sıra ihtiyaç halinde ekip büyüklüğü artırılmakta ve İSG Kurulu, İş Yeri Hekimleri, Çalışan Temsilcileri ve Üst Yönetim de dahil edilmektedir. Ekip doğrudan Üst Yönetim'e raporlama yapmaktadır. COVID-19 salgını kapsamında DEVA Genel Merkez, Saha ve Üretim Tesislerinde;

- COVID-19 salgınıla mücadele acil durum planı, pandemideki gelişmeler doğrultusunda güncel rehberler kapsamında revize edilmektedir.
- COVID-19 Risk Değerlendirmeleri periyodik olarak gözden geçirilmekte, güncel rehberlere göre değerlendirme yapılmaktadır.
- Çalışan temsilcileri COVID-19 salgını ve alınan önlemler konusunda bilgilendirilmeye devam edilmekte, iş sağlığı ve güvenliği kurulunda üyelere güncel bilgilendirme yapılmaktadır.
- Uzaktan çalışma modeline uygun olan Genel Merkez çalışanları evden çalışmıştır. Mevcut durumda Pazartesi ve Cuma günleri evden çalışma modeline devam edilmiştir. Çalışanlar, haftanın diğer günlerinde %50 dönüşümlü olarak ofislerde çalışmıştır.
- Kronik rahatsızlığı bulunan, 60 yaş üstünde olan ve gebe çalışanlar bulaşma oranının yüksek olduğu dönemlerde evden çalışma uygulamasına devam etmiştir. Aynı zamanda, kadın çalışanlarımız gebeliğinin 24. haftasından itibaren uzaktan çalışmaya devam etmiştir.
- Üretim tesislerinde ise gerekli görüldüğünde bölüm bazında evden veya vardiyalı çalışmaya devam edilmiştir.
- Tüm ofis ve çalışma alanlarında sosyal mesafenin korunması sağlanmış ve maske kullanımı zorunluluğu devam etmiştir.
- DEVAKADEMİ portalından COVID-19 hakkında çevrim içi bilinçlendirme eğitimleri verilmektedir. Farkındalık oluşturmak amacıyla bilgilendirici kısa mesajlar ve şirket içi mailler tüm çalışanlarla paylaşılmıştır.
- TSE Güvenli Üretim ve Hizmet Belgeleri ile ilgili takip denetimleri başarı ile tamamlanmış olup Genel Merkez ve Üretim Tesisleri için belge geçerliliği devam etmektedir.

Kurumsal Yönetim

Faaliyetlerimizi, etkin kurumsal yönetim yapımızla uluslararası ve yerel düzenlemelere uygun olarak gerçekleştirmekteyiz. Tüm faaliyetlerimizle ortak değer yaratma anlayışıyla insan hayatına sağlık katmak amaçlanmaktadır. Bu yapılırken

de sürdürülebilirliğin iş yapış şeklimize ve paydaşlarımızın iş yapış şekillerine entegre edilmesiyle toplumdaki pozitif etkinin artırılmasına odaklanılmaktadır.

Etik İlkeler

DEVA; şeffaf, hesap verebilir, paydaş odaklı bir yönetim anlayışına sahiptir. Bu yönetim anlayışımızı DEVA Etik İlkeler aracılığıyla paydaşlarımızla paylaşmaktayız. Rüşvet, yolsuzlukla mücadele, insan hakları gibi konuları içeren DEVA Etik İlkeler; şirket içi ilişkilerin yanında şirket ve tüm çalışanlarının müşteriler, tedarikçiler ve diğer menfaat sahipleri ile olan ilişkilerinin düzenlenmesi; hizmet kalitesinin artırılması; kaynakların etkin kullanımı ve haksız rekabetin önlenmesi amacıyla oluşturulmuş kurallar bütünüdür. Etik İlkeler; DEVA çalışanlarını, Yönetim Kurulu üyelerini, tedarikçileri, iş ortaklarını, aracılari, yüklenicileri ve birlikte iş yapılan tüm üçüncü tarafları kapsamaktadır. Tüm tarafların DEVA Etik İlkeler ile uyumlu çalışması amaçlanmaktadır. Çalışanlara Etik İlkeler ile ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmaktadır. Etik kültürün yerleştirilmesi, geliştirilmesi ve yaşatılması amacı ile gerekli gördüğü her türlü çalışmayı yapmak; Etik İlkeleri oluşturmak, güncellemek, yayınlamak, uygulanabilirliğini sağlamak; bu hususta görevlendirilenler ve çalışanlar için eğitim programları koordine etmek veya bu konularda uzman kuruluşlarla iş birliği yapmak Etik Kurulun sorumluluğundadır. Etik Kurulun başkanı DEVA Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı, sabit üyeleri İnsan Kaynakları ve

Gelişim Direktörü ile Hukuk İşleri Direktörü'dür.

DEVA Etik İlkeler'e [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Etik İlkeler'e ilişkin herhangi bir şüphe durumunda, kurallara aykırı bir davranış ya da uygulamaya tanık olduğunda söz konusu durumu iletmek veya bu durum hakkında danışmak isteyen tüm çalışanlar, e-posta yolu ile (deva@deva.com.tr) Etik İlkeler Bildirim Hattı'na başvurabilmektedir. İhlale ilişkin bildirim yapan çalışanların veya diğer kişilerin kimlikleri hukuki ve idari gereklilikler çerçevesinde gizli tutulmaktadır. Etik İlkeler Bildirim Hattı'na gelen şikâyet, ihbar ile iddiaların değerlendirilmesi ve çözümlenmesinden Etik Kurul, yetkili ve sorumludur. Gelen bildirimler üç ayda bir Etik Kurula raporlanmaktadır. İhlal bildirimini yapan kişilerin hakları korunmaktadır. Etik İlkeler'e aykırı davranışları onaylayan, bu davranışlara yönlendiren veya bu konularda bilgi sahibi olup gerekli bildirim uygun şekilde yapmayan, bunlara göz yuman, izin veren tüm çalışan ve yöneticilere ise disiplin yönetmeliği çerçevesinde işlem yapılmaktadır.

İç Denetim ve Risk Yönetimi

Şirketimizde etik ilkeler ile uyumlu, şeffaf, hesap verebilir ve gerekli düzenlemelere uygun bir şekilde faaliyet göstermenin güvencesi olarak iç denetim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. İç Denetim Bölümü liderliğinde yürüttüğümüz tüm faaliyetlerde ana amacımız; şirketimizin bu hususlara uygun olarak ilerlemesine yardımcı olmak üzere kurumsal yönetim süreçlerini iyileştirebilmek, kontrol süreçlerini değerlendirerek geliştirmek ve iyileştirmektir. Bu amaçlarla İç Denetim Bölümü; Uluslararası İç Denetim Enstitüsü'nün (The Institute of Internal Auditors - IIA) standartları ve etik kurallarına uygun şekilde faaliyetlerini gerçekleştirmekte, şirketimiz süreçlerinin esas sözleşmemiz ile yazılı politika ve uygulamalara uyumunu denetlemektedir. Bu denetimler sayesinde verimli ve etkin kontroller yapılmakta; iyileştirici ve düzeltici aksiyonlar zamanında alınmaktadır.

Denetim Komitesi ve İç Denetim Bölümü iş birliği ile hazırlanan risk odaklı denetim planı doğrultusunda süreç

analizleri yapılarak iyileştirmeye açık veya riskli görülen alanlar tespit edilmekte, herhangi bir usulsüzlük durumunda gerekli önlemlerin alınması için detaylı incelemeler yapılmakta ve gelecek dönemlerde oluşabilecek düzensizliklerin ortadan kaldırılması için alınması gereken önlemlere ilişkin öneriler oluşturulmaktadır. İç Denetim Bölümü; şirkete farklı kanallardan iletilen ihbar ve şikâyetlere ilişkin incelemelerde bulunmakta, yapılan incelemelerin sonuçlarını Denetim Komitesi'ne raporlamakta, raporlanan konular için alınacak aksiyonların planlanmasını ve sonuçlanmasını takip etmektedir.

2021 yılı boyunca İç Denetim Bölümü liderliğinde DEVA Denetim Komitesi tarafından onaylanan denetimler gerçekleştirilmiş ve her üç ayda bir tespit edilen bulgular Denetim Komitesiyle paylaşılmıştır. Yönetim Kurulu'na bildirilen ve alınacak tedbirler hakkında mutabakata varılmış konuların kontrol denetimleri de gerçekleştirilmiştir.

DEVA'da uluslararası standartlara uyumlu bir şekilde hem finansal hem de finansal olmayan riskler birlikte yönetilmektedir.

Kurumsal Risk Yönetimi çerçevesinde; risk yönetimine ilişkin faaliyetler, süreçlerin takibi ve politikalara uyumu Riskin Erken Saptanması Komitesi koordinasyonu ve sorumluluğunda yürütülmektedir. Riskin Erken Saptanması Komitesi'nin ana amacı şirketin varlığını, gelişmesini ve devamlılığını tehlikeye düşürebilecek risklerin erken teşhisine; tespit edilen risklerle ilgili gerekli önlemlerin uygulanmasına ve riskin yönetilmesine yönelik çalışmalar yapmaktır. Yapılan bu çalışmalar iki aylık dönemlerde raporlanmaktadır. DEVA, risk yönetim yaklaşımının şirket genelinde benimsenmesine önem vermektedir ve bu doğrultuda tüm yöneticiler şirket içinde risk yönetim yaklaşımını yaygınlaştırmak üzere çalışmaktadır.

Yönetim Kurulu

İç Denetim

Yönetim Kurulu
Başkanı & CEO

Sürdürülebilirlik Yaklaşımı ve Yönetimi

Şirketimiz, sürdürülebilirliğin yaşadığımız dünyada hepimizin sahiplenmesi gereken bir konu olduğuna inanmaktadır. Toplumun sağlığı için ihtiyacı olan ürünleri üretirken bunu sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirmek en büyük gayemizdir. Sağlıklı bir toplumun inşası için çevreye ve insana karşı sorumlulukların bilincinde olarak hareket edilmektedir. Ortak değer yaratma anlayışıyla başta kendi operasyonlarımızda insan hakları, iş sağlığı ve güvenliği, enerji verimliliği ve atık konularını büyük bir titizlikle yönetmekteyiz.

DEVA'da sürdürülebilirlik çalışmalarının yürütülmesinden Kurumsal Yönetim Komitesi'nin altında faaliyet gösteren Sürdürülebilirlik Alt Komitesi sorumludur. Komitenin görevleri arasında Kurumsal Yönetim Komitesi'ne ve Kurumsal Yönetim Komitesi aracılığı ile Yönetim Kurulu'na, sürdürülebilirlik ile ilgili Türkiye'de ve dünyadaki gelişmeleri takip ederek geliştirdiği politika, prosedür ve çalışmaları sunmak yer almaktadır. Komite ayrıca, bu çalışmalarla ilgili çeşitli görüş ve önerilerini sunmak; sürdürülebilirlik yönetimi politika ve prosedürleri ile etkinliğini en az yılda iki kez gözden geçirerek sürdürülebilirliğin şirket bünyesinde hızlı, etkin ve sağlıklı

yönlendirilebilmesini temin etmek; yıllık olarak bir sürdürülebilirlik iş planı hazırlamak ve hazırlanan bu plan çerçevesinde çalışmalarını sürdürmek sorumluluklarına sahiptir.

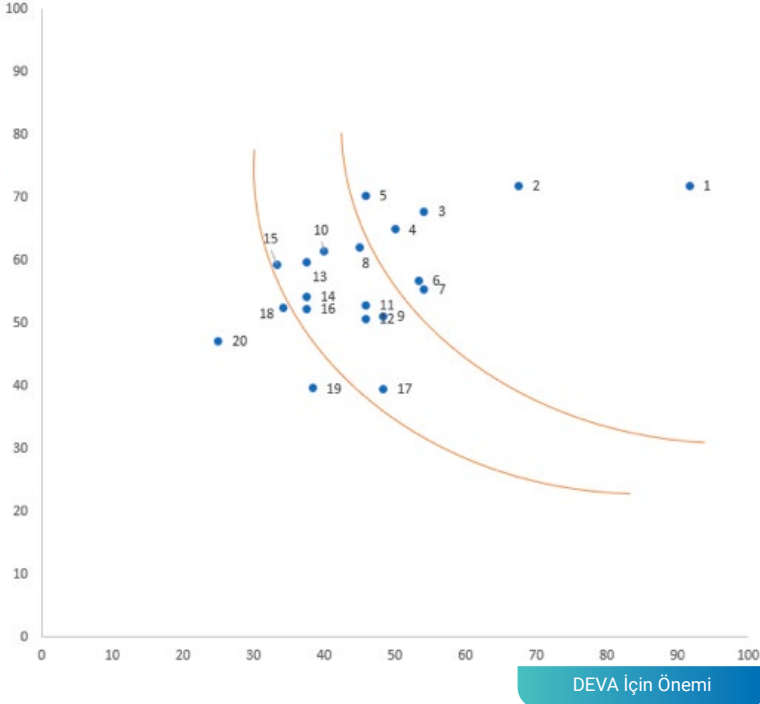
Sürdürülebilirlik Alt Komitesi, DEVA Sürdürülebilirlik Politikası'nın yön verdiği yönetim yaklaşımı ile oluşturduğu "Sürdürülebilirlik Alt Komitesi Çalışma Esas ve Usulleri" çerçevesinde çalışmaktadır. Komiteye Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı başkanlık etmektedir. Türkiye ve Uluslararası Pazarlar Genel Müdür Yardımcısı Komite'nin başkan yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Komite daimi üyeleri Kurumsal İletişim ve Pazarlama İletişimi, Hazine ve Yatırımcı İlişkileri, İnsan Kaynakları ve Gelişim, Hukuk, Finans, İş Sağlığı, Güvenliği ve Çevre, Üretim, Kalite Operasyonları, Ar-Ge ve Uluslararası Teknik Ruhsatlandırma, Satınalma, Planlama ve Lojistik, Uluslararası Pazarlar, İş Geliştirme, Biyoteknoloji, Mühendislik Projeler Koordinasyon departmanlarının yöneticileridir. Kurumsal İletişim departmanı yöneticisi aynı zamanda Komite sekreteri olarak görev yapmaktadır. Komite yılda en az iki defa toplanmaktadır.

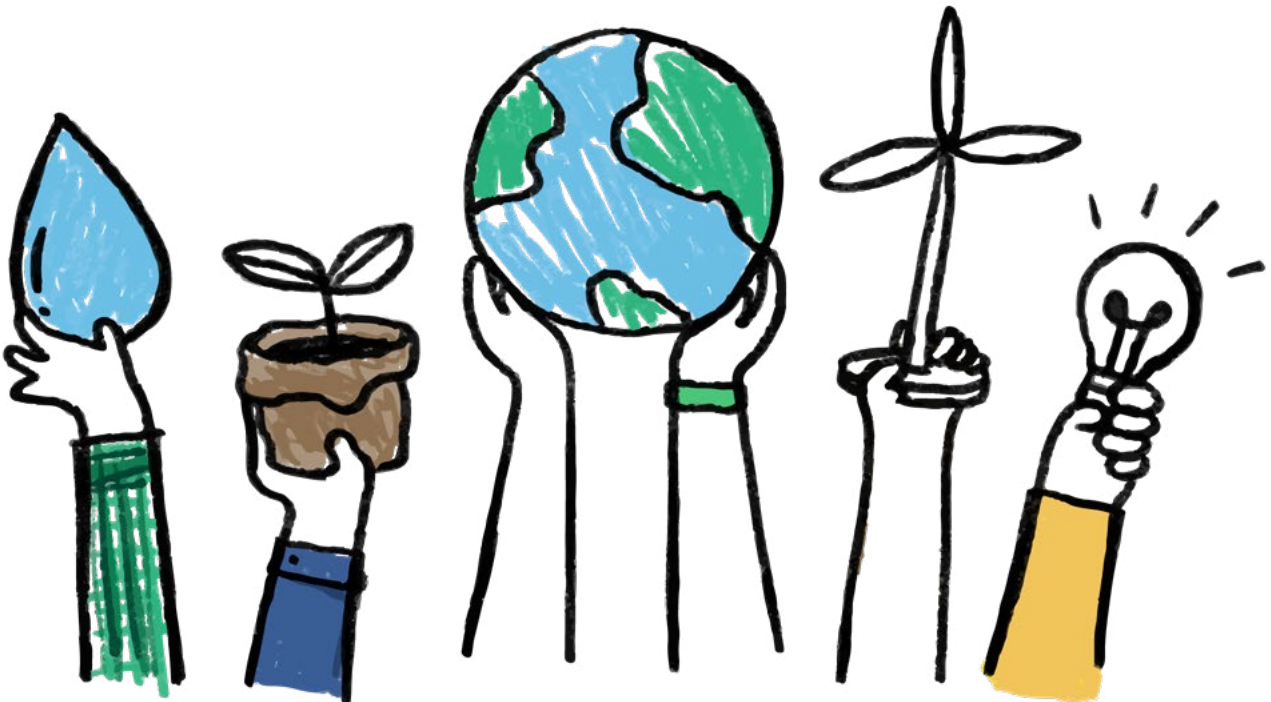
Öncelikli Konularımız

DEVA, paydaşlarıyla birlikte değer yaratmaktadır. Sürdürülebilirlik konuları önceliklendirilerek odaklanılacak alanlar belirlenmekte ve bu sayede yaratılan değer ölçeklendirilmektedir. 2021 yılında paydaşların katılımıyla önceliklendirme çalışması gerçekleştirilmiştir. Dış trend analizi ile sektördeki ve küresel gündemdeki uluslararası sürdürülebilirlik trendleri gözden geçirilmiş ve 22 konudan

oluşan uzun bir konu listesi oluşturulmuştur. Bu konuların paydaşlar için önemini belirlemek üzere paydaş analiziyle iç paydaşların görüşleri alınmıştır. Konuların DEVA için önemi belirlenirken sürdürülebilirlik ile ilgili koordinasyonu sağlayan ekiplerle görüşmeler gerçekleştirilmiş ve şirketin iş stratejisine yön veren konular değerlendirilmiştir.

1	Ar-Ge ve İnovasyon
2	İlaça Erişim
3	İlaç Güvenliği ve Yan Etkiler
4	Yetenek Yönetimi
5	İklim Krizi ve Sıfır Karbon Ekonomisine Geçiş
6	Fikri Mülkiyet Hakları
7	Sorumlu Tedarik Zinciri Yönetimi
8	Veri Güvenliği, Gizliliği ve Siber Riskler
9	Dijitalleşme
10	Çalışan Bağlılığı ve Mutluluğu
11	İnsan Hakları
12	Kurumsal Yönetim
13	Etik Pazarlama
14	Su ve Atık Su
15	İş Sağlığı ve Güvenliği
16	Fırsat Eşitliği, Çeşitlilik ve Kapsayıcılık
17	Entegre Risk Yönetimi
18	Döngüsel Ekonomi ve Atıklar
19	Paydaş Etkileşimi ve İş Birlikleri
20	Toplumsal Yatırım Programları

Tüm bu analiz ve çalışmalar sonucunda DEVA için sürdürülebilirlik açısından çok yüksek, yüksek ve orta öncelikli olmak üzere öncelikli konular belirlenmiştir. Bu konular gruplarına göre şöyledir:

Öncelik Türü	Öncelikli Konu	Nasıl Tanımlıyoruz?
Çok Yüksek	Ar-Ge ve İnovasyon	Yeni teknolojiler ile eşdeğer ilaç geliştirmede öncü olmak ve katma değeri yüksek ürünler geliştirmek üzere her türlü Ar-Ge çalışmasının yapılması, iş birlikleri ve paydaşlar ile açık inovasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
	İlaça Erişim	Toplunun eşit bir şekilde kaliteli ve fiyatını karşılayabileceği ilaçlara ulaşabilmesi
	İlaç Güvenliği ve Yan Etkiler	İlaç kullanımının doğru bir şekilde yapılması ve yan etkilerinin açık bir şekilde belirtilmesi
	Yetenek Yönetimi	DEVA'nın günümüz ve gelecek ihtiyaçlarına paralel bir şekilde çalışanların yetenek ve yetkinliklerinin yönetimi, çalışanların eğitimi ve gelişimi, yeni yeteneklerin çekilmesi ve elde tutulması
	İklim Krizi ve Sıfır Karbon Ekonomisine Geçiş	İklim krizi riskleri ve etkilerinin tanımlanması, bu etkilerin azaltılması ve sıfır karbon ekonomisine geçiş için enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji gibi çalışmaların yürütülmesi
	Sorumlu Tedarik Zinciri	Tedarik zincirinde çevresel, sosyal ve etik kriterlerin gözetilmesi
	Fikrî Mülkiyet Hakları	DEVA'ya ait ürün lisans, fikrî mülkiyet ve fikrî mülkiyetten doğan hakların korunması ve gözetilmesi
	Veri Güvenliği, Gizliliği ve Siber Riskler	Kişisel ve kurumsal verilerin toplanma amacı ve yoluyla ilgili bilgilerin şeffaf bir şekilde paylaşılması ve korunması, siber güvenlik kapsamında önlemler alınması
Yüksek	İnsan Hakları	Zorla, zorunlu, sigortasız işçi ve çocuk işçi çalıştırmama, ayrımcılığın engellenmesi gibi temel insan haklarına saygılı iş ortamının tüm değer zincirinde sağlanması
	Dijitalleşme	Yeni teknolojiler ve Endüstri 4.0 kapsamında üretim ve hizmet süreçlerinin dijitalleşmesi
	Kurumsal Yönetim	Yönetim Kurulu ve komitelerinin yapısı, etkin işleyişi, ve ücretlendirmesi, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim konularının yönetimi
	Çalışan Bağlılığı ve Mutluluğu	Çalışan mutluluğu ve bağlılığının artırılması, çalışan yan hakları, iş-özel hayat dengesi, gönüllülük aktiviteleri
	Etik Pazarlama	DEVA'nın pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinde toplumun ahlaki ve etik değerlerini dikkate alması, sorumlu bir yaklaşım izlemesi

Yüksek	Su ve Atık Su	Su tüketim noktalarında risklerin tanımlanması, yeni ve çevreci teknolojiler ile geri kazanımın artırılıp kullanıma bağlı tüketimin azaltılması, su kullanımı konusunda farkındalık yaratılması
	İş Sağlığı ve Güvenliği	Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının DEVA çalışanları, yüklenici ve iş ortakları ile tüm değer zincirinde sağlanması, sağlık ve güvenlik kültürünün benimsenmesi
	Fırsat Eşitliği, Çeşitlilik ve Kapsayıcılık	Değer zincirinde ayrımcılığın ortadan kaldırılması, eşitliğin ve çeşitliliğin sağlanması, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmalar yapılması
	Entegre Risk Yönetimi	Finansal risklerle ÇSY risklerinin entegre yönetimi, finansal etkilerinin tespit edilmesi ve DEVA risk kültürünün geliştirilmesi

Orta	Döngüsel Ekonomi ve Atıklar	Doğal kaynak ve malzemelerin en verimli şekilde kullanılması ile sıfır atık doğrultusunda tüm atıkların azaltılması ve tasarım aşamasından başlayarak atıkların takip edilerek ekonomiye geri kazandırılması, döngüsel ekonomi ile farklı iş modelleri ve ürünlerin ortaya konması
	Paydaş Etkileşimi ve İş Birlikleri	DEVA'nın çalışan, tedarikçi, müşteri gibi tüm iç ve dış paydaşlarıyla etkin ve düzenli iletişimi, yeni iş birlikleri ve ortaklıklar geliştirmesi
	Toplumsal Yatırım Programları	Toplumda değer yaratmak üzere ürün, proje, bağış ve yatırımlar ile yerel toplumun kalkınmasına destek olunması

Paydaş İletişimi

Paydaşlarla düzenli aralıklarla iletişim kurularak onların görüşleri alınmaktadır. Paydaşların beklenti, ihtiyaç ve önceliklerine uygun olarak onlarla uzun vadeli ve sürdürülebilir bir ilişki kurmak için paydaş iletişimi önemsenmektedir. Çeşitli kanallardan farklı paydaş gruplarıyla etkin bir iletişim sağlanmaktadır.

Paydaş Grubu	İletişim Aracı	Sıklığı
Çalışanlar	E-posta, telefon, sms	Günlük
Müşteriler (ecza depoları, doktorlar, eczacılar)	Müşteri ziyaretleri, telefon, e-posta, dijital platform	Günlük
Yatırımcılar ve Hissedarlar	Faaliyet raporları, yatırımcı toplantıları, görüşmeler	Üç ayda bir
Tedarikçiler	Tedarikçi ziyaretleri, telefon, e-posta, sürdürülebilirlik raporları	Haftalık
Kamu Kurumları ve Düzenleyici Kurumlar	Yazılı bildirimler	İlgili mevzuat kapsamında gereken sıklıkta
Bağlı Ortaklıklar ve İştirakler	E-posta, yazılı bildirimler, yönetim kurulu ve genel kurul toplantıları, görüşmeler	Üç ayda bir
Derecelendirme ve Değerleme Kuruluşları	Toplantı, e-posta, telefon	Yıllık

Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme

DEVA, üç üretim tesisi, bir lojistik merkezi ve bir Ar-Ge merkezi ile Türkiye'nin köklü ve yerli ilaç üreticileri arasında yer almaktadır. Şirketimiz bu yeri daha da sağlamlaştırmak, bugünün ve yarının halk sağlığı ihtiyaçlarına yanıt vermek üzere çalışmaktadır. Ar-Ge ve dijitalleşme en güçlü araçlarımızdandır. İlaç sektöründe lokomotif konumunda olan Ar-Ge; rekabet avantajı elde etmek, yeniliklerden beslenerek ortaya yenilikçi ürünler çıkarmak ve ilaca erişimi artırmak gibi konularda kilit rol oynamaktadır. Toplum refahının önemli bir bileşeni olan halk sağlığı gözetilmekte, sağlığı herkes için erişilebilir kılmak adına eşdeğer ilaç geliştirme çalışmaları her geçen gün daha ileri seviyeye taşınmaktadır. Bu yaklaşımdan yola çıkarak, Ar-Ge ve inovasyondan güç alarak sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme amaçlanmaktadır.

Ar-Ge ve İnovasyon

Ar-Ge ve inovasyonu önceliklendirerek *küresel ölçekte sağlıklı yaşama herkesin erişebilmesi amacıyla, yenilikçi ürünleri yüksek kaliteli bir deneyim ile sunma* misyonumuzu hayata geçirmekteyiz.

Ar-Ge ve inovasyon yaklaşımımız *rekabet ettiğimiz alanlarda dev ilaç markaları yaratarak ilk tercih olma vizyonumuza katkı sağlamakta ve bu vizyondan yola çıkılarak yaratılan değeri artırmaktadır.*

DEVARGE

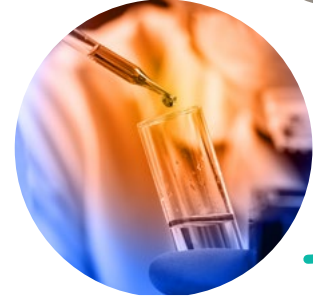
Tüm Ar-Ge ve inovasyon çalışmaları DEVA'nın Ar-Ge oluşumu olan DEVARGE altında yürütülmektedir. Operasyonlar yetkin ve alanında uzman 382 kişiden oluşan güçlü Ar-Ge kadrosu, güncel teknolojik ekipmanlarla donatılmış laboratuvarlar ve üretim sahaları ile gerçekleştirilmektedir. DEVARGE; Farmasötik Geliştirme, Analitik Geliştirme, Üretim Mükemmelliği, API Geliştirme, CDT Dokümantasyon, Patent, Biyoteknoloji ve Biyoeşdeğerlik bölümlerinden oluşmaktadır. Önformülasyon ve pilot üretim sahası, sentez ve ölçek büyütme laboratuvarları, stabilite kabinleri, analitik geliştirme laboratuvarları ve biyoteknoloji laboratuvarları ise araştırma ve geliştirme çalışmalarının yürütüldüğü alanları oluşturmaktadır.

Türkiye'nin en büyük eşdeğer ilaç üreticisi olmak ve uluslararası pazarlara ihracatı yapılabilecek katma değeri yüksek ürünler geliştirmek ana hedefimizi oluşturmaktadır. Bu hedefi gerçekleştirmek üzere stratejik bir Ar-Ge yaklaşımı oluşturulmuş ve Ar-Ge'de odaklanılan temel konular belirlenmiştir.

- Ar-Ge faaliyetlerini ilgili otoritelerin beklentilerini karşılayacak şekilde, etik ve kanuni bütün düzenlemelere uygun yürütmek;
- Raf ömrü boyunca ürünün güvenlik, etkinlik ve kalitesinin değişmediğini kanıtlamak;
- Sürdürülebilir büyüme için verimliliği artırıcı yöntemler geliştirmek ve yeni teknolojileri üretime adapte etmek odaklanılan alanlar arasında öne çıkmaktadır.

Ürünlerin kalitesinin güncel standartları karşılaması; bitmiş ürünler için patent ihlal etmeyen yeni formülasyonlar, yeni dozaj formlar geliştirilmesi; ham maddeler için patent ihlal etmeyen farklı sentez yollarının veya yeni polimorfların bulunması üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Uzun vadeli hedefler:

- Eşdeğer ilaç geliştirmede öncülüğü sürdürmek,
- Stratejik ürünlerde dikey entegrasyonu sağlamak,
- Etkin madde geliştirmede dünya ile rekabet etmek,
- Değer katılmış ürünler ile farklılık yaratmak,
- Regüle pazarlara (EMA ve FDA) ürünler geliştirmeye devam etmek,
- Yeni teknolojilerin adaptasyonu ile yetkinliğimizi artırmak,
- Üniversite-sanayi iş birliğini güçlendirerek yüksek katma değerli ürünler geliştirmek,
- Yenilikçi fikrî haklarımızı patent tescili ile korumaktır.

2021 yılı itibari ile Ar-Ge'ye ayrılan bütçe cironun %8'idir. DEVA, 2015 yılında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından düzenlenen Özel Sektör Ar-Ge Merkezleri Zirvesi'nde ilaç sektörünün en iyi Ar-Ge şirketi seçilmiş; ilaç ve eczacılık sektörünün en prestijli ödülleri olan Altın Havan'a üç kez üç farklı ürünle layık görülmüştür. 2021 yılında da, Kimyagerler Derneği tarafından düzenlenen 10. Uluslararası İlaç Kimyası Kongresi'nde "Ar-Ge Harcamalarına Göre En Fazla Harcama Yapan İlaç Firması" ve "Ar-Ge Merkezinde Yürütülen Proje Sayısına Göre En Fazla Proje Yürüten İlaç Firması" kategorilerinde birincilik ödüllerine layık görülmüştür.

Dijitalleşme

Dijitalleşme, başta Ar-Ge olmak üzere tüm operasyonlar için kaldıraç görevi gören kritik bir araç olarak değerlendirilmektedir. Ar-Ge tarafından geliştirilen ürünlere yönelik birim formül, üretim yöntemi, analiz metotları, spesifikasyon gibi belgelerin Kalite Kontrol, Kalite Güvence, Üretim başta olmak üzere ilgili bölümler ile paylaşılması gerekmektedir. Kâğıt kopya ile yürütülen bu sürecin hızlandırılması, daha kontrollü ve güvenilir bir ortamda yürütülmesi ve ilgili belgelerin imzalanıp diğer bölümler ile paylaşımının elektronik ortamda yapılabilmesi için sürecin ilgili yazılım sistemine entegrasyonu sağlanmıştır. Bu

sayede, tüm süreçler daha hızlı ve kesintisiz olarak devam ederken veri güvenliği de garanti altına alınmaktadır.

Üretimde verimliliği sağlamak üzere üretim hattından otomatik veri toplama; üretim hatlarında çalışan ürünlerin anlık takibi; üretim aşamalarında geçen zaman, arıza, duruş ve hız takibi dijital ortamlarda yapılmaktadır. Üretilen her bir ilaç kutusunun üretim aşamasından son kullanıcıya ulaşmasına kadar takibi dijital bir sistem aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Sorumlu Tedarik Zinciri

DEVA, tedarikçileriyle beraber topluma sağlık katacak ürünler sunmaktadır. Ham madde temininden ürünlerin müşteriye ulaşmasına kadar olan tüm süreçlerde satın almalar ile üretimin tamamı güvenli ve yasalara uygun bir şekilde yapılmaktadır. Şirketimiz bugün 1.300 civarında yerli ve yabancı tedarikçiyle birlikte büyük bir ekosistemde yer almaktadır. Tedarikçilerin %75'i yerli olup satın almaların %50'si yerel tedarikçilerden gerçekleştirilmektedir.

Tüm tedarik zinciri boyunca insana yakışır iş ve çevreye karşı sorumlu olmak esas alınmaktadır. Değer zincirindeki paydaşlarımızın sosyal, çevresel ve ekonomik performansları gözetilerek bu konularda gerçekleştirilecek iyileştirmeler için proje ve uygulamalar geliştirilmektedir. Tedarikten lojistiğe değer zincirinin tüm aşamalarında

sürdürülebilirlik yaklaşımını yaygınlaştırmak, yenilikçi teknoloji ve Ar-Ge çalışmalarını artırarak değer yaratmak hedeflenmektedir.

Fason üretim yaptığımız firmalar ile kalite sistemimizi etkileyen ham madde, kalite kritik yardımcı malzeme ve ambalaj malzemeleri tedarikçileri düzenli olarak denetlenmektedir. Denetimler GMP Uyum ekibi, kalite danışmanı veya hazır denetim raporları yoluyla yapılmaktadır. Denetimlerin sıklığı malzeme kritikliğine göre belirlenmektedir. Tedarikçilerin kalite sistemleri uygun bulunursa satın alma yapılmaktadır. Onaylanan tedarikçilere yıllık performans değerlendirmeleri yapılmaktadır.

Fikrî Mülkiyet Hakları

Fikrî ve sınai hakları gözetmek şirketimizin devamlılığı ve ürünlerimizin güvenilirliği için büyük önem taşımaktadır. Regüle bir sektör olan ilaç sektöründe lisans ve patentler başta olmak üzere fikrî mülkiyet haklarının korunması için gerekli işlem ve çalışmalar hukuk departmanı liderliğinde yürütülmektedir.

DEVA, Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescilli 800'den fazla marka ile faaliyet göstermektedir. Marka tescillerinin sürekliliğini temin etmek için düzenli olarak kontrol ve takip işlemleri yapılmaktadır.

İç pazarda tüm ürünlerimizi kapsayacak şekilde marka tescil süreçleri yönetilirken yurt dışı tescil süreçleri bazı ürünleri kapsamaktadır. Ticari ilişkilerin düzenlendiği tüm sözleşmeler hak kaybına mahal vermeyecek şekilde titizlikle, faaliyetlerimizi aksatmadan ve DEVA'ya ait fikrî mülkiyetin zarar görmeyeceği şekilde düzenlenmektedir. DEVA, üçüncü kişilerin fikrî mülkiyet haklarına saygı duymakta, eşdeğer ilaç üreticisi olarak fikri mülkiyet hakları çerçevesindeki ihlallerden kaçınmak için azami gayreti göstermektedir.

Veri Güvenliği ve Gizliliği

Dijitalleşmenin her gün gitgide arttığı dünyada iş süreçleri de buna paralel olarak dijitalleşmektedir. Dijital ortamlarda tutulan verilerin herhangi bir siber saldırı durumunda çalınmaması ve korunması için siber güvenliğin sağlanarak verilerin güvenli bir şekilde saklanması öne çıkmaktadır. Bunun için şirketler çeşitli önlemler alarak bu platformların güvenliğini artırmayı amaçlamaktadır. Eş zamanlı olarak şirketimizde yürütülmekte olan tüm projeler gizlilik sözleşmeleri akdedilerek de korunmaktadır.

DEVA'da kişisel ve kurumsal veriler yerel mevzuata uygun bir şekilde işlenmektedir. Faaliyetlerimiz, uluslararası standartlarla tam uyumlu bir şekilde, sahip olduğumuz ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi kapsamında yürütülmektedir. Bu verilerin toplanma yolu ve amacıyla ilgili bilgiler bilgi sahibiyle şeffaf bir şekilde paylaşılmakta, bu bilgilerin korunması için siber risklerimiz belirlenmekte ve siber güvenliğe yatırım yapılmaktadır.

Yenilikçi Ürünler

Ürün Güvenliği ve Kalitesi

Portfoyümüzde bulunan, 14 farklı terapötik alanda yaklaşık 600 ürün ile halk sağlığı ihtiyaçlarına yanıt verilmektedir. Yenilikçi ürünlerimiz, stratejik hedeflerimize ulaşmada önemli bir rol oynarken toplumun güvenli ve etkili ilaçlara erişim olanaklarını da artırmaktadır. DEVA,

ürün güvenliğini ve kaliteyi daima ulusal ve uluslararası standartlar ile regülasyonlar kapsamında yönetmektedir. Üretimimiz Çerkezköy 1 ve 2 ile Kartepe tesislerinde sahip olduğumuz Kalite Yönetim Sistemi belgeleri çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Etik Pazarlama

İlaç sektörü ciddi ölçüde regülasyonlara tabi olmakla birlikte pazarlama ile ilişkili önemli riskler de barındırmaktadır. Paydaşlarla güven ilişkisini zedelememek ve daima etik marka algısını korumak üzere pazarlamada çeşitli prensiplerin belirlenmesi önem taşımaktadır. Şeffaflık ilkesini benimsemek, sorumlu pazarlama yaklaşımının başında gelirken satış ve pazarlamada görevli çalışanların etik yaklaşım üzerine bilgilendirilmeleri ve eğitimden geçmeleri kilit rol oynamaktadır.

DEVA'da tüm pazarlama aktiviteleri tanıtım yönetmeliği doğrultusunda Sağlık Bakanlığı mevzuatına uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Sağlık mesleği mensuplarına yapılan değer aktarımları şeffaf bir biçimde düzenli olarak Sağlık Bakanlığına raporlanmaktadır. Ayrıca belli aralıklarla düzenlenen eğitimlerle pazarlama ve satış ekipleri tanıtım ilkeleri konusunda bilgilendirilmektedir.

İlaça Erişim

Orijinal ilaçlara yönelik patent süreleri dolduktan sonra, eşdeğer ilaçların üretim ve satış süreçleri devreye girmektedir. İş modelimizin temelinde yer alan maliyet açısından avantajlı eşdeğer ilaç üretimi, toplumun makul fiyatlarla ilaca ulaşmasına olanak sağlamaktadır. DEVA, güçlü Ar-Ge yapısı sayesinde birçok farklı ürün grubuna

geliştirme yapabilecek yetkinliğe sahiptir ve bu yetkinliği halk sağlığı ihtiyaçlarını karşılamak, toplumun ilaca erişimini kolaylaştırmak ve dolayısıyla refah düzeyini artırmak, sürdürülebilir büyümeyi sağlamak için katalizör olarak kullanmakta; Ar-Ge ve inovasyonun gücüyle toplum için değer yaratmaktadır

Çalışma Hayatı

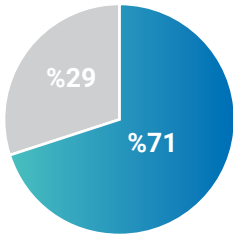
DEVA, sunduğu ilaç markalarıyla sektörde ilk tercih olmayı hedeflemektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için sahip olduğu en güçlü kaynağın çalışanları olduğunun farkındadır. İnsan odaklı yaklaşımı doğrultusunda mevcut çalışanların yetkinliklerini geliştirmesine imkân sağlanırken, DEVA'ya yeni yetenekler çekmeye odaklanılmaktadır. 2021 yılı itibarıyla çalışan sayımız 2.686 kişiye ulaşmış bulunmaktadır.

Çalışanlarımıza adil, eşitlikçi ve güvenli hissettikleri bir çalışma ortamı sunmak, en önemli sorumluluklarımız arasında görülmektedir. İş ortamında hiçbir ayrımcılığa

müşamaha gösterilmemekte, farklılıkların şirket kültürünü zenginleştirdiğine inanılmaktadır. Çalışanlar arasında cinsiyet dağılımında denge olması gözetilmektedir. Çalışanların %71'i beyaz yakalı, %29'u mavi yakalı çalışanlardan oluşmaktadır. Tüm çalışanların %38'i ve beyaz yakalı çalışanların ise %49'u kadın çalışanlardır. Kadınların iş yaşamına eşit koşullarda katılması amaçlanmakta ve iş-özel hayat dengesi kurmalarına destek olunmaktadır. Bu yıl doğum iznine ayrılan kadın çalışanların %98'i işlerine geri dönmeyi tercih etmiştir.

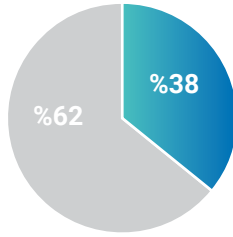

Kategoriye Göre Çalışanlar(%)

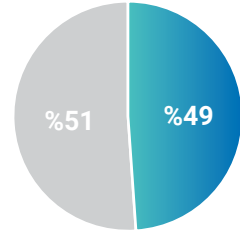
■ Beyaz Yakalı ■ Mavi Yakalı

Cinsiyete Göre Çalışanlar(%)

■ Kadın ■ Erkek

Cinsiyete Göre Beyaz Yakalı Çalışanlar(%)

■ Kadın ■ Erkek

Yetenek Yönetimi

İnsan kaynakları süreçleri, mevcut çalışanların sürekli gelişiminin desteklenmesini ve rekabet gücümüzü artıracak yeni yeteneklerin ekibimize katılmasını sağlayacak şekilde tasarlanmaktadır. DEVA Performans Yönetimi Sistemi kapsamında beyaz yakalı çalışanlar, hedefler ve yetkinlik bazında; mavi yakalı çalışanlar ise hedefler ve DEVA kurum değerleri bazında performans değerlendirmesine dâhildir. Performans puanı hesaplanırken iş hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik değerlendirmenin payı %80 ve yetkinlik değerlendirmesinin payı %20'dir. DEVA Yetkinlik Değerlendirme süreci ise DEVA Performans Yönetimi Sistemi, eğitim ve gelişim, seçme yerleştirme ve terfi süreçleri ile entegre şekilde yürütülmektedir. 2021 yılında çalışanların %79'u değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Mevcut yeteneklerin şirketimizde tutulmasına önem verilmektedir. Bu doğrultuda, şirket içinde açılan yeni pozisyonlarda öncelik kendi çalışanlarımıza verilmekte ve çalışanlara farklı kariyer fırsatları sunulmaktadır. 2021 yılında açık pozisyonların %41'i iç adaylarla doldurulmuştur.

Değerlendirme Merkezi uygulamaları ve Terfi Komitesi değerlendirmeleri üzerine çalışanların uygun görevlere atanabilmesine yönelik sistemlerin uygulanmasına devam edilmiştir. Değerlendirme Merkezi uygulamaları kapsamında iç ilan veya yöneticinin talebi sonucunda çalışanın yetkinlikleri, bir üst pozisyonun yetkinlikleri doğrultusunda değerlendirilerek; çalışanın terfi etmeye hazır olup olmadığı gözlemlenmektedir. Terfi Komitesi, Üst Yönetim ve İnsan Kaynakları ve Gelişim departmanından oluşmaktadır. Tüm terfi kararları terfi kriterleri açısından değerlendirilerek bu komite tarafından alınmaktadır.

Saha çalışanlarının bireysel performanslarının teşvik edilmesi ve sürekliliğinin sağlanması amacıyla Başarılı Ürün Tanıtım Temsilcisi Segmentasyon projesi tasarlanarak uygulamaya alınmıştır. Bu proje ile Saha yetenek havuzunun güçlendirilmesi sağlanmaktadır.

Eğitimler

DEVA, çalışanların kişisel ve mesleki gelişimlerini desteklemenin, iş süreçlerinde değişen şartlara uyum sağlamada ve şirketin stratejik hedeflerine ulaşmasındaki önemini farketmektedir. Performans ve yetkinlik değerlendirme süreçlerinde elde edilen çıktılar doğrultusunda, çalışanların gelişim alanlarına uygun eğitimler belirlenmektedir. Çalışanların şirket içinde ve dışında (yurt içi ve yurt dışı olmak üzere) eğitim programlarına katılmalarına imkân tanınmaktadır.

Pandemi şartlarında çalışan eğitimlerine ara vermeden devam edilmiştir. Eğitim ve gelişim etkinlik planlamalarında sanal sınıf, video, e-sınav, e-öğrenme ve mobil öğrenme gibi dinamik ve çevik dijital çözümlerle birlikte tüm lokasyonlardaki çalışanlara ulaşacak, farklı öğrenme alternatifleri kullanılmıştır. Eğitim etkinlikleri ağırlıklı olarak dijitale evrilerek, tüm eğitimler içerik, uygulama

ve süre olarak uzaktan eğitim dinamiklerine uygun olarak güncellenmiştir. 2021 yılında çalışan başına ortalama 97,7 saat eğitim verilmiştir.

- Tüm eğitim etkinliklerinin ortak bir alandan takibi ve en iyi eğitim deneyimini kurgulamak için Devakademi eğitim portalının geliştirilmesine odaklanılarak, eğitim teknolojileri değerlendirilmiştir. Bu konuda anket uygulayarak çalışanların beklenti, tercih ve önerileri de alınarak değerlendirilmiştir.
- DEVA yönetim kültürümüzün ortak dili olan Durumsal Liderlik eğitim programına yeni yöneticilerin katılımıyla devam edilmiştir. İlk kademe yöneticiler için de temel yönetim becerilerini destekleyen eğitim programları uygulanmıştır. Tanıtım ekipleri yöneticilerine, yeni dönem ihtiyaçlarına yönelik yetkinlik geliştirme odaklı yönetsel eğitimler verilmiştir.
- Tüm pozisyonlardaki çalışanlar için aidiyet duygusunu ve takımadaşlık bilincini geliştirmek amacıyla iletişim ve ilişki yönetimi eğitim programları düzenlenmiştir.
- Çalışanların bireysel gelişimlerini destekleyen yabancı dil eğitim projesine uzaktan eğitim ile devam edilmiştir.
- Sektörel ve mesleki gelişimleri takip için hem yurt içi hem de yurt dışında çeşitli kongre, webinar ve seminerlere katılım sağlanmıştır; teknik iş ve görevlere yönelik mesleki eğitimler tamamlanmıştır.
- Yeni dönem pazarlama stratejilerine yönelik çeşitli aktivite ve etkinliklere aktif katılım sağlanmıştır.
- Dijitalleşme yönündeki değişimi gerçekleştirebilir ve sürdürülebilir kılmak adına eğitimler verilerek, bilgilendirici makaleler ile desteklenmiştir.
- Yönetici Geliştirme Programı (Turquality) katılımı ve Yönetici Koçluğu destekleri sağlanmıştır.

Yeni Yeteneklerin Çekilmesi

DEVA bünyesinde üniversite öğrencilerinin gelişimine destek vermek üzere staj programları yürütülmektedir. Üniversite öğrencileri, ekibimize dâhil olabilecek potansiyel yetenekler olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'nin önde gelen üniversiteleri ile staj kontenjan anlaşmaları imzalanmıştır. Yaz döneminde üniversite öğrencilerine DEVA bünyesinde çeşitli departmanlarda staj imkânı sunulmaktadır.

İşveren markamızın bilinirliğini artırmak üzere üniversitelerin kariyer günlerinde eczacılık, kimya ve kimya mühendisliği bölümlerinde eğitim gören öğrencilerle buluşulmaktadır. Ayrıca, dijital işveren markası ve genç yetenek platformu olan Youthall'a katılarak dijital ortamda daha fazla genç yeteneğe ulaşma olanağı devam etmiştir.

R&D Management Trainee Projesi

Proje kapsamında eczacılık, kimya ve kimya mühendisliği bölümlerinden yeni mezun olan genç yetenekler için Ar-Ge departmanında istihdam fırsatı sağlanmış olup Management Trainee olarak başlayan çalışanlarımız kapsamlı bir oryantasyon süreci sonrasında departmanlarında görev almaya başlamışlardır.

İlaç Sektöründe 360 Derece Eğitim Programı

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ile iş birliğimiz kapsamında İlaç Sektöründe 360 Derece Eğitim Programı'nda yer alınmıştır. Bu program ile Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin yetkinliklerini, ilaç sektöründeki ihtiyacı karşılayacak şekilde geliştirmeleri ve programa katılan öğrencilerin, mezuniyet sonrası ilaç sektörüne kazandırılmaları amaçlanmaktadır. Programda yer alan Fakültenin 4. sınıf öğrencileri DEVA'nın Ar-Ge yöneticileri tarafından verilen çevrim içi derslere katılmış, bilimsel projelerde yer almış ve ilaç endüstrisinde deneyim kazanmışlardır.

Uzun Dönem Staj Programı

Bu program kapsamında İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ve diğer üniversitelerden eczacılık fakültesi 4. sınıf öğrencilerine çeşitli departmanlarımızda yüz yüze ve çevrim içi staj yapma imkânı sunulmaktadır.

Doktora Bursiyeri

TÜBİTAK 2244 Sanayi Doktora Programı'na dâhil olan üniversitelerin moleküler biyoloji ve genetik, eczacılık, kimya, biyomühendislik, kimya mühendisliği, biyoloji ile genetik ve biyomühendislik bölümlerindeki doktora öğrencileri; Ar-Ge yönetimi çatısı altında doktora bursiyeri olarak istihdam edilmeye başlanmıştır.

Çalışan Bağlılığı ve Mutluluğu

Çalışanların kendilerini değerli ve mutlu hissettikleri bir iş ortamı sunmaya önem verilmektedir. Çalışan bağlılığını artırmaya yönelik çeşitli çalışmalar hayata geçirilmektedir.

- Pandemi nedeniyle, çalışanların sağlığını korumak adına, çalışma ortamında hijyen kuralları en üst seviyede uygulanmaya devam edilmiştir. Çalışma ortamları ve ortak alanlar, sosyal mesafe kurallarına göre yeniden düzenlenmiştir. Bulaş riskini azaltmak amacıyla ofis çalışanlarına uzaktan çalışma imkânı sunulmaya devam edilmiştir. Çalışanlar şirket içinde ve dışında dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda düzenli olarak bilgilendirilmeye devam edilmiştir.

- Çalışanların motivasyonunu artırmak amacıyla pandemi önlemlerine uygun olacak şekilde kutlama, tatil, happy hour gibi çeşitli organizasyonların düzenlenmesine devam edilmiştir.

- Çalışanların yaratıcılıkları desteklenerek yeni fikir ve projeleri değerlendirilmekte ve seçilen projeler ödüllendirilmektedir. Proje kapsamında ve fikir öneri formunu dolduran çalışan, bunu yöneticisine iletmekte, yöneticinin değerlendirmesiyle uygun bulunan başvuru da İnsan Kaynakları ve Gelişim departmanına gönderilmektedir. Bu şekilde iletilen fikirler ve projeler dört ayda bir Üst Yönetim, İnsan Kaynakları ve Gelişim, Hukuk ve Üretim departmanlarından oluşan Değerlendirme Komitesi tarafından incelenmekte ve

seçilenler ödüllendirilmektedir.

- DEVA, çalışanların görüşlerine değer verip onları dinlemektedir. Öner-Kazan uygulamasıyla çalışanların açık pozisyonlara potansiyel adayları önerebilmesine imkân tanınmaktadır. İşe alım sürecinde çalışanların görüşlerinin alındığı bu uygulamada, önerilen adayların işe alınması hâlinde öneride bulunan çalışanlar ödüllendirilmektedir.

- DEVA çalışanlarının tıp, eczacılık, kimya, kimya mühendisliği, biyoloji, genetik ve biyomühendislik, biyokimya, biyomühendislik ve veterinerlik alanlarında okuyan çocuklarına burs verilmektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği

Çalışanlarımıza sağlıklı ve güvenli bir iş ortamı sunmak temel sorumluluklarımız arasında görülmektedir. Sıfır kaza yaklaşımımız doğrultusunda, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusunda performansımızı sürekli geliştirmek için yasal zorunlulukların ötesinde uygulamalar hayata geçirilmektedir. Tüm faaliyetlerimiz, sahip olduğumuz ISO 45001 İSG Yönetim Sistemi standartlarına uygun şekilde gerçekleştirilmektedir. İSG'den sorumlu en üst düzey yönetici İSG ve Çevre Müdürü olup CEO'ya direkt raporlama yapmaktadır.

İSG Kurulu, şirkette İSG kurallarının uygulanması ile takibinden ve şartların iyileştirilmesinden sorumludur.

Kurul, iş kazalarının önüne geçmek amacıyla şirketimiz bünyesinde güvensiz davranışları tespit etmeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Davranış odaklı güvenlik yönetim sistemi kurarak sahalarda güvensiz davranışları izlemiştir. Ayrıca tüm yöneticilerin davranış odaklı güvenlik yönetim sistemi eğitimini alması sağlanmıştır. Çalışma sonucunda kişiye bağlı güvensiz davranış kaynaklı iş kazası sayısı azalırken şirket içinde İSG konusunda farkındalık artmıştır.

DEVA'da İSG kültür ve bilincinin tüm çalışanlar ve alt işverenler nezdinde artmasını önemsiyor, düzenli İSG eğitimleri veriyoruz. 2021 yılında çalışanlara 2.787 kişi*saat ve taşeronlara 1.410 kişi*saat İSG eğitimi verdik.

10 Altın Kural

İş sağlığı, güvenliği ve çevre sürdürülebilirliği kapsamında şirket genelinde 10 Altın Kural çalışmalarına başlandı.

Çevresel Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi

Çevre ve iklim değişikliğine bağlı risklerin, küresel risklerin en başında yer aldığı¹ günümüzde, bunların yönetimi ve çevresel etkilerin en aza indirilmesi bir zorunluluk hâline gelmiştir. İş dünyası, kamu kurumları ve bireylerin kendilerine düşen sorumluluğu yerine getirerek iklim değişikliği ve çevresel sorunlarla mücadelede rol oynaması beklenmektedir. Mevcut sorunları enerji, su ve atık yönetimi başta olmak üzere bütüncül bir çevre yönetimi yaklaşımı ile ele almak gerekmektedir.

İlaç sektöründe Türkiye'nin önde gelen ve köklü şirketlerinden biri olarak, faaliyetlerimiz sorumlu bir çevre yönetimi anlayışıyla yürütülmektedir. Bu kapsamda, tüm iş süreçlerimizden kaynaklanan çevresel etkimiz ölçülmekte, değerlendirilmekte ve bu etkiyi azaltmak üzere çalışmalar yapılmaktadır. Faaliyetlerimiz, uluslararası standartlara

ve yasal mevzuata uygun bir biçimde yürütülmektedir. Operasyonlarımız, tüm üretim tesislerinde ve genel merkez ofisinde ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi standardı çerçevesinde sürdürülmektedir.

DEVA, çevre ile İSG konularındaki mevzuat ve diğer yerel gerekliliklere ek olarak paydaşların beklentilerine de uyumlu bir şekilde operasyonlarını yürütmektedir. Faaliyetlerimizden kaynaklanan çevresel etkiler değerlendirilmekte ve çevresel riski en aza indirmek için uygun teknolojiler kullanılmaktadır. Çalışanların ve paydaşların çevre ve İSG konularındaki bilinç düzeyinin artırılması ve bireysel sorumluluk kazandırılması için eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Atıkların kaynağında azaltılması ve geri dönüştürülerek yeniden kullanılmasına odaklanılmakta, bu doğrultuda paydaşlarımızın bilinç ve farkındalık düzeylerini artırmak için çalışılmaktadır.

Sürdürülebilirlik yaklaşımımıza [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

İSG ve Çevre Politikasına [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

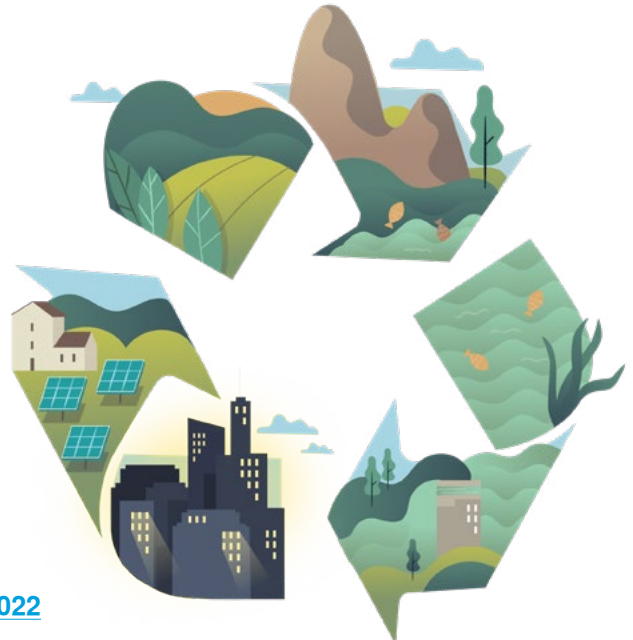
Sürdürülebilir büyüme ve kalkınma hedefiyle enerji, su ve atık konularına odaklanılmaktadır. Enerji verimliliği ve tasarrufu çalışmalarımızla iklim kriziyle mücadele sürdürülmekte; sera gazı salımları ölçülerek yönetilmektedir. Ayrıca atık ve su yönetimi ile azalan doğal kaynakların korunması ve en etkin biçimde kullanılması amaçlanmaktadır.

Çevresel riskleri etkin bir şekilde yönetmek üzere etki değerlendirme raporları hazırlanmaktadır. Çevre boyut etki değerlendirmesi ve çevre yönetim programlarının oluşturulması prosedürü kapsamında çevre boyutları listesinde çevresel riskler, çevre boyutları ve çevre etkisi tanımlanarak aksiyonlar belirlenmektedir. Raporlar İSG ve Çevre departmanı tarafından hazırlanmaktadır. Bu raporlar yılda en az bir defa gözden geçirilerek gerekli durumlarda revize edilmektedir. Faaliyetlerimize sıfır çevresel kaza hedefi ile devam etmekteyiz. 2021 yılında hiçbir çevresel kaza yaşanmamıştır.

Çevresel etkimiz; çevre saha gözlemleri, kimyasal döküntü müdahale tatbikatı, çevresel kaza ve vaka raporlamaları ile yakından takip edilmekte ve buna göre hedefler belirlenmektedir. Her yıl, yıl sonu performans ve beklentileri gözden geçirilerek performansı iyileştirmeye yönelik yeni hedefler konulmaktadır. Çevre saha gözlemleri, ilgili departmanlardaki çalışanlar tarafından sahada gerçekleştirilmekte ve raporlanmaktadır. Tespit edilen uygunsuzlukları düzeltmeye yönelik aksiyon planları oluşturulmakta, yakından takip edilmektedir. Kimyasal

döküntü müdahale tatbikatı; geçici atık depolama alanı, laboratuvarlar ve ham madde deposu gibi alanlardan sorumlu departmanların görevli personelleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu tatbikatlar her yıl en az bir defa uygulanmaktadır.

Tatbikatların yanı sıra uyguladığımız projeler ile kaynak verimliliğine odaklanılmakta, çevre üzerindeki etkimizi en aza indirmek için çalışılmaktadır. Bu kapsamda, atık buhar geri kazanım projesi, led armatür kullanımı, İSG ve çevre uygulamalarında yazılım sisteminden yararlanılarak kaynak tüketiminin azaltılması gibi çalışmalar yürütülmektedir.

Sera Gazı İzleme ve Kurumsal Karbon Ayak İzi Çalışmaları

İklim değişikliği ile mücadele kapsamında yapılması gereken çalışmaların başında bu soruna sebep olan sera gazı salımlarının azaltılması ve nihayet sıfırlanması gelmektedir. Şirketler ve ülkeler, net sıfır taahhütleri vererek Paris Anlaşması'yla 2050'ye kadar sıcaklık artışını 1,5 °C'de tutma hedefine katkıda bulunmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için çevreyi korumak, ekolojik dengeye zarar vermemek, küresel ısınmanın başlıca sorumlusu olan karbon ayak izinin ve emisyon miktarının azaltılmasına katkı sağlamak ve doğal kaynakların etkin kullanımını teşvik ederek toplumda bir farkındalık yaratmak başlıca odaklandığımız alanlardır.

DEVA olarak, çevrenin sürdürülebilirliği amacıyla sosyal sorumluluk faaliyetlerimiz kapsamında çevre günü etkinlikleri gerçekleştirmekteyiz. Dünya Çevre Günü kutlamalarımızda çalışanlarımızla ağaç dikim etkinlikleriyle ve fidan dağıtımı yapılarak doğanın korunmasına katkı sağlamaya devam

ediyoruz. İSG ve çevre uygulamalarında yazılım sisteminden yararlanılarak kaynağında kağıt kullanımının azaltılması ve ağaç kesilmesinin önlenmesi sağlanmıştır. Ayrıca, DEVA olarak son 5 yılda 5.222.000 kg geri

dönüştürülebilir atığı kaynağında ayırarak doğal kaynak korunumunu sağladık. Kağıt geri kazanımından 202.596 adet ağacın kesilmesini önledik.

2

DEVA olarak iş süreçlerinden kaynaklanan sera gazı salınımlarını yakından izlemekte, kurumsal karbon ayak izi raporlamakta ve karbon salınımlarımızı azaltmak üzere çalışmalar yürütmekteyiz. Karbon salınımlarıyla birlikte NOx ve SOx gibi diğer hava salınımlarının da ölçümünü yaparak iklim değişikliği üzerindeki etkisini yönetip azaltmaktayız.

Ayrıca havalandırma sistemlerimizde kullanmış olduğumuz HEPA filtrelerle yaklaşık olarak %99 oranında emisyonların azaltılması sağlanmaktadır.

Enerji Yönetimi

İklim değişikliğine sebep olan sera gazı salımlarının çok büyük bir kısmı enerji kaynaklıdır. Avrupa Birliği'nin (AB) yaptığı bir araştırmaya göre AB'deki salımların %80'inden fazlasını; enerjinin üretimi, dağıtımı ve tüketimi oluşturmaktadır.² Dolayısıyla sorumlu ve etkin bir enerji yönetimi, kritik bir alan olarak karşımıza çıkmakta; enerjinin en verimli şekilde ve temiz kaynaklardan elde edilmesinin önemi artmaktadır.

DEVA; küresel iklim değişikliği ile mücadeleye katkı sağlamakta, enerji verimliliğini ve tasarrufunu artıran çalışmalara ağırlık vermektedir. Enerjinin verimli kullanımı çevresel etkilerin azaltılmasına yardımcı olduğu gibi, aynı zamanda maliyetlerin düşmesini sağlayarak finansal tasarruf elde edilmesine yol açmaktadır.

2021 yılında tesislerimizde enerji verimliliğini artırmaya yönelik çalışmalara devam edilmiştir. Bu kapsamda, teknik birimlerin kullandığı ekipmanlarda frekans invertörü kullanılması, su deposu girişine filtre ve aktif karbon sistemi eklenmesi, sıcak su buhar hatlarındaki kaçakların giderilmesi gibi faaliyetler yürütülmüştür.

Faaliyet alanlarımızda led armatür kullanımına geçerek aydınlatma amaçlı elektrik tüketimlerimizde yaklaşık 15 kat tasarruf sağlamaktayız. Üretim alanlarındaki ekipmanların enerji tasarruflu olması ve genel olarak ekipmanlarda ilave enerji tasarrufu sağlayacak revizyonlar ile iklim değişikliği ile mücadelemize DEVA olarak devam etmekteyiz.

Su ve Atık Su Yönetimi

İklim değişikliği kadar önemli bir diğer çevresel sorun doğal kaynakların azalmasıdır. Su stresi, etkilerini bugün göstermeye başlayan ve gelecekte şiddetini iklim değişikliği ile birlikte daha da artıracak olan bir tehlike olarak karşımıza çıkmaktadır. Su ve atık su yönetimi yapılarak azalan su kaynaklarını korumak, su tüketimini azaltırken aynı zamanda oluşan atık suların yeniden kullanılmasını sağlamak gerekmektedir. Bu süreçte teknolojiden ve inovasyondan faydalanmak önem arz etmektedir.

Bu doğrultuda enerji kayıplarını ve su tüketimini azaltmak için su deposu girişine filtre ve aktif karbon sistemleri eklenmiştir. Böylelikle tüketilen su miktarında 500 m³ su tasarrufu elde edilmiştir. Ayrıca, su sistemleri ön arıtma

kısımına deiyonizer ünitesi öncesine reverse osmos ünitesi kurulumu yapılmıştır. Bu sayede, hem rejenerasyon işlemi esnasında kullanılan su ve kimyasal sarfiyat önlenmiş hem de deiyonizer reçine ömrü uzatılmıştır.

Bunun yanı sıra, atık buhar geri kazanım değerlendirme projesi kapsamında su tüketimlerinin en aza indirilmesini sağladık. Özellikle lavabolarımızda sensörlü ve perlatörlü musluk kullanımına özen göstererek su tüketimini doğal kaynak korunumu kapsamında azaltmış olduk. Alanlardaki periyodik kontrollerimizle birlikte su kaçaklarının da önüne geçmekteyiz. Tüm bu alınan önlemlerle su ayak izimizin takibini ve sürdürülebilir olmasını sağlıyoruz.

Atık Yönetimi ve Sıfır Atık

Dayanıklı ve doğada zor çözünen bir materyal olmasına rağmen kolay şekil alabilmesiyle geniş çaplı kullanıma sahip olan plastikler (özellikle tek kullanımlık olanlar), atık kirliliğinin en büyük sebeplerinden biridir. Bu probleme karşı döngüsel ekonomik modellerin iş stratejilerinde yaygınlaşması, atıkların kaynağında azaltılması, oluşan atıkların ise geri dönüştürülmesi ve yeniden kullanılması gerekmektedir.

DEVA, insan ve çevre üzerinde çok ciddi etkileri olan atık kirliliğini azaltmaya yönelik sıfır atık prensibiyle çalışmaktadır. Operasyonlarımızda oluşan atık miktarının en düşük seviyeye indirilmesi için çaba gösterilmektedir. Tehlikesiz atıklar her tesiste çevre izin ve lisansı bulunan firmalar aracılığıyla geri dönüştürülmektedir. Genel Merkez ve Kartepe Tesisinde sıfır atık belgeleri bulunmaktadır. Çerkezköy Tesisleri organize sanayi bölgesinde yer aldığından OSB'nin yükümlülüğü altında bulunmaktadır. Genel Merkez ve tüm üretim tesislerimizde sıfır atık istasyonları mevcuttur. Atık yönetimi sürecinde paydaşlarımızın da benzer bir bilinçle hareket etmesini sağlayacak çalışmalar yürütülmektedir. Bireylerin sorumluluk bilincini artırmak için eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Tesisler bazında tüm çalışanlara, ayrıca alt işveren ve taşeron çalışanlarına sıfır atık eğitimleri

verilmektedir. 2021 yılında toplam 2.787 saat, kişi başına ortalama 1,22 saat sıfır atık eğitimi verilmiştir.

Operasyonlarımızdan oluşan atık miktarının en düşük seviyeye indirilmesi için çaba gösterilmektedir. AR-GE merkezimizde yürütülen geliştirme çalışmalarında çevrenin korunumu dikkate alınarak özellikle solvent içeren ürünlerin ve proseslerin kullanımından kaçınılmakta ve solvent atığı oluşumu azaltılmaktadır. Genel Merkez ve Kartepe Tesisleri için 2021 yılında sıfır atık belgesi alınmıştır ve tüm tesislerde sıfır atık yönetimi uygulamaları sağlanmaktadır. Son 5 yılda üretimlerimizi gerçekleştirirken oluşturduğumuz 4.251.639 kg tehlikeli atığın bertarafı ile de yaklaşık 1.700 Mw elektrik enerjisi üretilmesine katkı sağlamış olduk. Ayrıca geri dönüştürülebilir atıklarımızı kaynağında ayırarak geri kazanım sistemine dahil ettiğimiz için yaklaşık 14.000.980 Mw enerjinin harcanmasının önüne geçilmiştir. Yine faaliyetlerimizden kaynaklanan bitkisel atık yağın geri kazanımı ile 8.840 milyon litre suyun kirlenmesini proaktif olarak önlemiş olduk. Atıklarımızın geri kazanılması ile de yaklaşık olarak 360.000 kg sera gazı oluşmasını kaynağında engellemiş olduk.

Kurumsal Üyelikler Listesi

İstanbul Sanayi Odası (İSO)
İstanbul Ticaret Odası (İTO)
Kocaeli Sanayi Odası
Kocaeli Ticaret Odası
Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası
İstanbul Ticaret Borsası
İstanbul Kimyevi Maddeler ve Mamulleri İhracatçıları Birliği
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Global Standartlar Merkezi

Performans Tabloları

Sosyal Performans Göstergeleri

Kategoriye Göre Çalışanlar	2019		2020		2021	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Toplam çalışan sayısı	831	1.539	892	1.563	1.025	1.661
Beyaz yakalı çalışan sayısı	735	880	803	913	920	974
Mavi yakalı çalışan sayısı	96	659	89	650	105	687

Çalışma Süresine Göre Çalışanlar	2019		2020		2021	
	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı
Çalışma süresine göre çalışan sayısı	2.370	0	2.455	0	2.686	0
Beyaz yakalı çalışan sayısı	1.615	0	1.716	0	1.894	0
Mavi yakalı çalışan sayısı	755	0	739	0	792	0

Yaşa Göre Çalışanlar	2019		2020		2021	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
30 yaş altı	370	370	391	346	395	325
30-50 yaş arası (30 ve 50 yaş dâhil olmak üzere)	449	1.103	490	1.147	611	1.243
50 yaş üstü	12	66	11	70	19	93

Yeni İşe Alınan Çalışanlar	2019		2020		2021	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Yıllara göre yıl içerisinde yeni işe alınan çalışan sayısı	205	453	180	198	297	436
30 yaş altı	132	231	124	111	193	218
30-50 yaş arası (30 ve 50 yaş dâhil olmak üzere)	73	220	56	85	104	217
50 yaş üstü	0	2	0	2	0	1

Taşeron Çalışanlar	2019		2020		2021	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Cinsiyete göre taşeron çalışan sayısı	47	144	64	160	71	167
	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı	Tam Zamanlı	Yarı Zamanlı
Çalışma süresine göre taşeron çalışan sayısı	160	31	192	32	238	0

Yıllara Göre Çalışma Süreleri	2019		2020		2021	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
0-5 yıl süreyle çalışan sayısı	579	874	623	854	661	856
5-10 yıl süreyle çalışan sayısı	197	353	183	361	144	472
10 yıl ve üzeri süreyle çalışan sayısı	55	312	86	348	220	333

Doğum - Ebeveynlik İzni	2019		2020		2021	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Doğum - ebeveynlik izninden yararlanan çalışan sayısı	26	88	28	74	46	79
Doğum - ebeveynlik izninin sona ermesinden sonra işe dönen çalışan sayısı	26	88	27	74	45	79

Eğitim Saatleri (İSG eğitimleri hariç)	2019	2020	2021
Toplam eğitim saati	260.951	94.075	259.326
Çalışan başına düşen eğitim saati	117	38	99,7

Taşeron Eğitimleri	2019	2020	2021
Taşeron başına verilen eğitim saati	16	11,19	18,16

İSG Performansı***İş Kazası Sıklık Hızı**

Tesis	2019	2020	2021
Çerkezköy 1	0,74	0,67	0,89
Çerkezköy 2	1,37	0,79	0,33
Çerkezköy 4	0	0	0
Kartepe	1,36	1,5	0,9
Genel Merkez	0	0	0,28

*Avrupa İş Kazası İstatistikleri'ne (European Statics On Accidents At Work - ESAW) göre hesaplama yapılmıştır.

İş Kazası Ağırlık Hızı

Tesis	2019	2020	2021
Çerkezköy 1	0,04	0,03	0,03
Çerkezköy 2	0,08	0,04	0,02
Çerkezköy 4	0	0	0
Kartepe	0,13	0,04	0,04
Genel Merkez	0	0	0,03

*Avrupa İş Kazası İstatistikleri'ne (European Statics On Accidents At Work - ESAW) göre hesaplama yapılmıştır.

İSG Eğitimleri

	2019	2020	2021
Toplam İSG eğitim saati	13.699	12.903	14.803
Çalışan başına düşen İSG eğitim saati	5,58	5,25	6,32
Taşeronlara verilen toplam İSG eğitim saati	960	1.152	1.410
Taşeron başına düşen toplam İSG eğitim saati	5,03	5,14	6,16

Çevresel Performans Göstergeleri

	2019	2020	2021
Toplam Elektirik Tüketimi (MWh)	67.912,51	67.828,64	70.295,88
Toplam Doğalgaz Tüketimi (m³)	7.381.124,00	7.144.126,00	7.636.216,00

Sera Gazı Salımları (ton CO2e)*	2019	2020	2021
Kapsam 1**	19.828,94	20.133,08	22.852,17
Kapsam 2	34.888,65	32.343,12	33.315,62
Kapsam 3***	1.273,66	1.335,81	1.639,09
Toplam	55.991,25	53.812,01	57.806,9

* Kapsam 1, Kapsam 2 ve Kapsam 3 emisyonları ISO 14064-1'e uygun olarak Sera Gazları Protokolü: Kurumsal Muhasebe ve Raporlama Standardı çerçevesinde operasyonel kontrol ilkesiyle hesaplanmıştır. Hesaplamalarda CO₂, CH₄, N₂O, HFC'lerin (SF₆ ve soğutucu gaz) CO₂ eş değeri faktörleri kullanılmıştır. Küresel Isınma Potansiyeli (Global Warming Potential - GWP) katsayıları Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC) 5. Değerlendirme Raporu, Sera Gazı Protokolü (Greenhouse Gas Protocol <https://www.gov.uk/government/publications/greenhouse-gas-reporting-conversion-factors-2021>) ve Birleşik Krallık DEFRA 2021 Emisyon Faktörleri kullanılmak suretiyle bileşke ton CO₂-e değeri uygun katsayılarla çarpılarak hesaplanmıştır.

** Pandemi tedbirleri sonrasında tam kapasite çalışma sebebiyle araç yakıt tüketimleri bir önceki yıla göre artış göstermiştir.

*** Kapsam bir önceki yıla göre genişletilmiştir

Atıklar (kg)	2019	2020	2021
Toplam tehlikeli atık	1.101.899	1.147.655	1.055.260
Geri dönüştürülen tehlikeli atık	65.344	59.818	202.098
Enerji olarak geri kazanılan tehlikeli atık	1.036.555	1.087.837	853.162
Geri dönüştürülen tehlikesiz atık	1.162.375	1.379.289	1.205.327

Su Tüketimi (m³)	2019	2020	2021
Toplam Su Tüketimi	484.388	529.099	495.793
Şebeke suyu	429.388	474.898	450.005
Yeraltı suyu	55.000	54.201	45.788
Toplam atık su	258.055	358.636	378.557

	2019	2020	2021
Toplam Çevre Yatırım ve Harcamalarının Miktarı (TL)	1.647.282	2.128.065	3.797.514

Ambalajlamada Kullanılan Ham Madde ve Malzemeler (kg)*	2020	2021
Kâğıt	1.391.042	1.259.744
Plastik	935.272	847.435
Metal	249.550	228.535
Cam	3.703.761	3.307.743

*04.04.2019 tarih ve 30735 sayılı Geri Kazanım Katılım Payı Beyannamesi Genel Tebliği kapsamında beyan edilen ambalaj miktarlarıdır. Beyan yükümlülüğü 2020 yılı itibarı ile başlamıştır.

GRI Tablosu

GRI Standardı	Göstergeler	Sayfa Numarası/ Doğrudan Kaynak	Verilmeyen Bilginin Açıklaması
GRI 101: Temel Esaslar 2016			
GRI 102: Genel Göstergeler 2016			
	Kurumsal Profil		
GRI 102: Genel Göstergeler 2016	102-1	7	-
	102-2	10	-
	102-3	https://www.deva.com.tr/tr/bize_ulasin	-
	102-4	11, 13	-
	102-5	13	-
	102-6	2021 Faaliyet Raporu, sayfa 21, 22 https://deva.com.tr/uploads/pdf_files/faaliyet_raporlari/tth388tTsqzcn-keYSS1H.pdf	-
	102-7	10, 12, 34 2021 Faaliyet Raporu, sayfa 18-23 https://deva.com.tr/uploads/pdf_files/faaliyet_raporlari/tth388tTsqzcn-keYSS1H.pdf	-
	102-8	34, 35	-
	102-9	24	-
	102-10	Değişiklik olmamıştır.	-

GRI 102: Genel Göstergeler 2016

102-11	17	-
102-12	34	-
102-13	34	-
Strateji		
102-14	8, 9	-
102-15	17, 18	-
Etik ve Dürüstlük		
102-16	11, 16	-
102-17	16	-
Yönetişim		
102-18	https://www.deva.com.tr/tr/komiteler 2021 Faaliyet Raporu, sayfa 56 https://deva.com.tr/uploads/pdf_files/faaliyet_raporlari/tth388tTsqzNkeYSS1H.pdf	-
102-19	18	-
Paydaş Analizi		
102-40	21	-
102-41	Toplu iş sözleşmesi kapsamında çalışan bulunmamaktadır.	-
102-42	18, 21	-
102-43	21	-
102-44	18-21	-
Rapor Profili		
102-45	7	-
102-46	7	-
102-47	18-21	-
102-48	Bulunmamaktadır.	-
102-49	Bulunmamaktadır.	-

GRI 102: Genel Göstergeler 2016	102-50	7	-
	102-51	GRI İçerik İndeksi: 2021 Sürdürülebilirlik Raporu DEVA Holding'in ikinci raporudur. Bir önceki rapor DEVA Holding 2020 Sürdürülebilirlik Raporu'dur.	-
	102-52	Yıllık	-
	102-53	7	-
	102-54	7	-
	102-55	38	-
	102-56	Bulunmamaktadır.	-
GRI 200: Ekonomik Standart Serileri			
Satınalma Uygulamaları			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	24	-
	103-2	24	-
	103-3	24	-
GRI 204: Satınalma Uygulamaları 2016	204-1	24	-
GRI 300: Çevresel Standart Serileri			
Enerji			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	30-31	-
	103-2	30-31	-
	103-3	31	-
GRI 302: Enerji 2016	302-1	37	-
	302-4	31, 37	-
Su ve atık sular			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	32	-
	103-2	32	-
	103-3	32	-
GRI 303: Su ve Atık sular 2018	303-5	37	-

Emisyonlar			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	30-31	-
	103-2	31	-
	103-3	31	-
GRI 305: Emisyonlar 2016	305-1	37	-
	305-2	37	-
	305-3	37	-
Atık			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	33	-
	103-2	33	-
	103-3	33	-
GRI 306: Atık 2020	306-3	37	-
	306-4	37	-
GRI 400: Sosyal Standart Serileri			
İstihdam			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	26-29	-
	103-2	26-29	-
	103-3	26-29	-
GRI 401: İstihdam 2016	401-1	34-35	-
	401-2	26-28	-
	401-3	35	-
İş Sağlığı ve Güvenliği			
GRI 403: İş Sağlığı ve Güvenliği 2018	403-1	29	-
	403-2	29	-
	403-4	29	-

GRI 403: İş Sağlığı ve Güvenliği 2018	403-5	29, 36	-
	403-9	36	-
Eğitim ve Öğretim			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	27	-
	103-2	27	-
	103-3	27	-
GRI 404: Eğitim ve Öğretim	404-1	27, 35	-
	404-2	26-28	-
	404-3	26	-
Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	26	-
	103-2	26	-
	103-3	26	-
GRI 405: Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği 2016	405-1	26, 34, 35 2021 Faaliyet Raporu, sayfa 10, 11 https://deva.com.tr/uploads/pdf_files/faaliyet_raporlari/tth388tTsqqzN-keYSS1H.pdf	-
Özel Bildirimde Karşılığı Olmayan Öncelikli Konular			
Ar-Ge ve İnovasyon			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	22-23	-
	103-2	22-23	-
	103-3	22-23	-
İlaca Erişim			
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	25	-
	103-2	25	-
	103-3	25	-

Fikrî Mülkiyet Hakları

GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	24	-
	103-2	24	-
	103-3	24	-

Veri Güvenliği ve Gizliliği

GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	24	-
	103-2	24	-
	103-3	24	-

Sağlık kattığımız yaşamlar için...